

Het Principle van Affirmatie

Ontologische en epistemologische basis van interculturaliteit

Samenvatting

Filosofie houdt zich niet alleen bezig met het systematische denken. Zij is niet alleen een discours dat dialectische argumenten, kritiek, logische redeneringen en diepe contemplatie en reflectie over het zijn, centraal stelt. Filosofie brengt niet alleen een heldere en duidelijke kennis over de waarheid naar voren. Filosofie is ook een vorm van wijsheid. Zij is ook een theoretische en praktische uiteenzetting over het denken en over het leven. Juist de filosofie als wijsheid stelt ons in staat om beter over onze huidige problemen na te denken. Juist de filosofie als wijsheid activeert de menselijke deugden en stelt ons in staat om met onze (destructieve) gebreken om te gaan.

Filosofie is niet alleen een abstracte discipline dat alleen het kennen, denken en het redeneren omsluit. Zij is tevens een manier om de verschillende wijzen van het leven te verkennen. Filosofie stelt ons bovendien in staat om over onze voorkeuren na te denken. Zij maakt het mogelijk dat de beslissingen die we nemen de realisatie kunnen zijn van de door ons verlangde en rationeel overwogen visie op het leven. Filosofie als een vorm van visionair en pragmatisch denken is in feite een inherent vermogen van de menselijke geest. Zij kan een vorm van denken zijn, die onafhankelijk is van iedere achtergrond, zij het cultureel of educatief.

Zowel de theoretische als de praktische benaderingen van de aard van de filosofie, die hierboven genoemd zijn, kennen een belangrijke vooronderstelling. Ze stellen beide het bestaan van een object centraal. Dit object wordt opgevat als 'een punt van vertrek' of als 'een doel'. Niet voor iedereen en niet altijd correspondeert dit object echter met de 'zintuiglijke of conceptuele representatie van de werkelijkheid'. Men zou kunnen stellen dat dit object eerder als iets virtueels beschouwd moet worden. Dit object is nauwelijks als reëel te beschouwen. Het vertrekpunt en het doel dienen in feite consequent bepalend te zijn voor de manier van denken. Dit object, geformuleerd als een paradoxaal paar, bestaat uit het 'zijn' en het 'niets'.

Ons denken staat verder voor de tak om een noodzakelijk kader of een paradigma te construeren, dat ons in staat kan stellen om de aard van het bestaan - dat beschreven wordt door middel van het paradoxale paar het *zijn* en het *niets* - te doorgronden. Dit kader bestaat uit twee logische operaties: affirmatie en negatie. Deze logische operaties worden echter niet afgeleid uit het paradoxale paar - het zijn en het niets. Affirmatie komt niet overeen met het zijn. Negatie ontstaat niet vanuit het niets. Deze twee operaties zijn eerder een fundamenteel instrument dat ons denken en het redeneren ordent. Zij spelen deze rol in zoverre ons denken inderdaad als herkenbaar en redelijk beschouwd kan worden.

Denkers, zoals Nishida Kitaro (1970), argumenteren dat het bovengenoemde kader van logische operaties gecontextualiseerd dient te worden. Het dient verbonden te worden aan bepaalde regio's of aan bepaalde culturele oriëntaties. Men kan om deze reden over *Europese, Aziatische of Afrikaanse manieren van het denken* spreken. Wanneer deze manieren van het denken geassocieerd wordt met filosofie, kan men over de Westerse of

Oosterse filosofie spreken. Deze contextualisatie kan overeen komen met een unieke representatie van het denken dat eigen is aan de afzonderlijke gebieden. Nishida schrijft hierbij de voorkeur voor een absolute affirmatie toe aan de Westerse filosofie, en de preferentie voor de absolute negatie toe aan de Oosterse filosofie. De eerste wordt voorgesteld als ‘de absolute affirmatie qua negatie’ en de latere als ‘de absolute negatie qua affirmatie’. De eerste, waar men van absolute affirmatie spreekt, voorziet ons van kennis over individualisatie en over de autonomie van het denkend subject. Het behoedt het denkend subject voor het betekenisloze bestaan, of het nihilisme. De westerse filosofie impliceert daarmee volgens Nishida de werking van de negatie en niet affirmatie in de productie van kennis. De absolute negatie verleidt ons daarentegen ertoe om over de interactie tussen het zijn en het niets na te denken. Deze theorie stelt dat het niets en het zijn elkaars bestaan wederzijds verklaren. Daarbij geven ze ons te kennen over de zich verbindende denkende subjecten. De Oosterse filosofie impliceert in die zin, volgens Nishida, de werking van affirmatie in plaats van negatie.

Binnen een deel van de hedendaagse discoursen en debatten is men, aan de andere kant, het niet eens over het feit dat het kader van negatie en affirmatie, binnen de productie van kennis, gecontextualiseerd dient te worden. Dit kader (van negatie en affirmatie) kan het denken en redeneren vorm geven. Het kan ons de mogelijkheden geven om kennis te produceren dat niet gebonden is aan een bepaalde culturele oriëntatie. Het resultaat van deze stelling is dat kennis in feite als een onvoorwaardelijk systeem van denken zou kunnen verschijnen. Het zou toegankelijk kunnen zijn voor iedereen die het wil leren. De toegankelijkheid van kennis zou in feite een basaal vermogen kunnen zijn. Onafhankelijk van het onderwijsniveau en geletterdheid is iedereen ertoe in staat om te denken, te kennen, te redenen en om zijn eigen kennis te delen.

Dit werk begint direct zowel met de contextualisatie als met de interactie tussen verschillende vormen van kennis. In mijn onderzoek presenteer ik verschillende vormen van kennen en laat zien dat ze het menselijke vermogen tot denken, kennen en redeneren, tonen. Ik behandel hier verschillende contexten: Het discours van de Afrikaanse filosofische wijsheid, het Sundaanse filosofische denken over de wijsheid, de filosofische idee over de correlatie tussen het zijn en het niets, zoals geactualiseerd in de poëtische verzen van Daodejing, Ricoeur’s argument over *l’affirmation originaire* (1964), en Gilles Deleuze’s pure affirmatie van het leven (1962/2002).

Mijn onderzoek geeft door middel van de analyse van deze verschillende contexten aan dat het mogelijk is om kennis te delen door middel van interculturele ontmoetingen. Het toont zelfs aan dat het mogelijk is om deze contexten met elkaar te verbinden, zonder dat ze hun unieke karakter verliezen. Het principe van affirmatie wekt mijns inziens terecht de suggestie dat het mogelijk is om verbinding tussen verschillende vormen van kennen te realiseren.

Het principe van affirmatie maakt het ons mogelijk om de denkende subjecten en de vormen van het kennen (inclusief de culturele oriëntaties) zelf als bemiddelaars te beschouwen. Het centraal stellen van dit principe maakt het zelf mogelijk om de interactie tussen subjecten en tussen vormen van kennis te intensifiëren. Deze stelling onthult ons op

haar beurt dat de principe van affirmatie de ontologische en epistemologische grond is van interculturaliteit.

Interculturaliteit is, in deze zin, niet alleen een filosofisch discours over de interculturele ontmoetingen, maar ook een wijsheid dat ons in staat stelt om de deelbaarheid van kennis aan te tonen. Zij is een gids dat ons in staat stelt om te beslissen welke actie de voorkeur verdiend zodat het mogelijk wordt om de interactiviteit van denkende subjecten, met de daarbij horende culturele oriëntaties, te versterken. Interculturaliteit bestaat, in dit geval, uit theoretische en praktische vormen van aanpak die inspirerend zijn voor intersubjectieve relaties. Zij is een poging om de menselijke deugden te realiseren en is daarmee een vorm van verzet tegen de neiging van de mens om zijn zwakke en destructieve kant te laten zien.